

Promocija manjinskih prava putem reparacija za kršenje ljudskih prava u prošlosti/Sandžaku

Beograd, Septembar 2007.

Materijalne reparacije zbog kršenja ljudskih prava Bošnjaka

Fond za humanitarno pravo (FHP) je od 1. septembra 2006. godine do danas, pokrenuo 11 sudskih postupaka za ostvarivanje prava Bošnjaka iz Sandžaka na reparacije zbog kršenja njihovih osnovnih ljudskih prava u periodu od 1992-95. godine i u 2001. godinu. Postupci su pokrenuti u okviru projekta *Promocija manjinskih prava u budućnosti putem reparacija za kršenje ljudskih prava u prošlosti*¹, koji finansira Evropska komisija i Švedski helsinški komitet¹. Realizacija projekta je počela 1. marta 2006. godine i traje do 28. februara 2009. godine.

Cilj projekta je promocija prava manjina u Srbiji, Crnoj Gori i Kosovu putem reparacija za povrede njihovih osnovnih ljudskih prava u vreme prethodnog režima.

Presude koje su rezultirale naknadom štete potvrđuju da žrtve kršenja ljudskih prava imaju pravo na materijalnu satisfakciju u slučajevima kada su za kršenje ljudskih prava odgovorne institucije. Dosuđujući novčane naknade, sudovi potvrđuju punovažnost i obavezujuć karakter pravnih normi kojima se štite osnovna ljudska prava.

Postkonfliktna društva, koja žele da uspostave vladavinu prava, moraju da garantuju ljudska prava svim svojim građanima. Da bi država pokazala svoju odgovornost prema žrtvama povreda ljudskih prava, koje su izvršene u vreme prethodnog režima, ona mora da obezbedi poštovanje prava žrtava dodeljivanjem novčanaih kompenzacija i drugih oblika reparacija.

Po odredbama međunarodnog prava, država nedvosmisleno snosi odgovornost za kršenja ljudskih prava počinjena u vreme prethodnog režima.

Poštovanje tog principa omogućuje stvaranje demokratskog političkog identiteta Srbije.

Do danas, Republika Srbija još nije ispunila preporuke iz Rezolucije Generalne skupštine UN "Osnovna načela i smernice za ostvarivanje prava na pravni lek i reparacije žrtava teških kršenja međunarodnog prava ljudskih prava i ozbiljnih povreda međunarodnog humanitarnog prava", usvojena 16. decembra 2005. godine, a koja afirmiše obavezu države da obešteti žrtve kršenja ljudskih prava u prošlosti za koje su odgovorni pripadnici srpske vojske i policije. Naprotiv, žrtve su prinuđene da svoje pravo na reparacije ostvaruju u sudskim postupcima.

Proterivanje Bošnjaka u selima opštine Priboj

Od maja 1992. godine do okončanja ratnih sukoba u Bosni i Hercegovini, u selima pribojske opštine koja se nalaze uz granicu sa Bosnom i Hercegovinom (Kukurovići, Sjeverin, Voskovina, Milanovići, Raičevići, itd.), bio je smešten veliki broj pripadnika (rezervista) Užičkog korpusa Vojske Jugoslavije (VJ). Vojnici su svakodnevno maltretirali i pretresali kuće lokalnih Bošnjaka, optužujući ih da sarađuju sa Armijom BiH. Zbog stalnih pretnji i straha od VJ, Bošnjaci iz oko 20 sela uz granicu sa Bosnom izbegli su tokom rata iz svojih domova. Pripadnici VJ su opljačkali njihove kuće a zatim zapalili. Zbog nemogućnosti da sami obnove svoje domove, izbegli Bošnjaci i danas žive van svojih domova a država Srbija im nikada nije priznala čak ni status raseljenog lica.

¹ U periodu 1. maj 2006 – 30. april 2007. godine, projekta je podržala Demokratska komisija SAD

Najteži primer kršenja ljudskih prava sandžačkim Bošnjacima desio se 18. februara 1993. godine kada su pripadnici VJ izvršili pešadijski i minobacački napad na muslimansko selo Kukuruvići. Seljani su pobjegli kroz šumu, prema Priboju i Pljevljima u Crnoj Gori. Dok su bežali, neki od njih su videli da su im kuće u plamenu. Dva dana kasnije, nekoliko ljudi se vratilo u selo, kako bi proverili šta im je sa imovinom. Zatekli su zgarišta i pobijenu stoku. U spaljenim kućama pronašli su leševe Uzeira Bulutovića (72), Mušana Husovića (75) i Fatime Sarač koji nisu uspeli da napuste selo. Dana 11. aprila 1993. godine, kada u selu više nije živio niko, zapaljeno je još osam kuća sa pomoćnim objektima.

FHP je 26. marta 2007. godine u ime Zehre Omerović, Ismeta Bulutovića i Hanefije Bulutovića, podneo tužbu za naknadu nematerijalne štete protiv Republike Srbije zbog odgovornosti države za ubistvo njihovog oca Uzeira Bulutovića a 26. aprila 2007. godine tužbu u ime Emine Muratović, Zahide Rovčanin, Rašide Kaltak, Mevle Berbo, Ramize Arbak, Džemile Čalaković i Huseina Husovića zbog odgovornosti države za ubistvo njihovog oca Mušana Husovića. U ime 20 stanovnika sela Kukurovići, FHP je 10. jula 2007. godine, podneo tužbu protiv Republike Srbije za naknadu materijalne štete.

Otmica 16 stanovnika Sjeverina

FHP je 26. juna 2007. godine podneo tužbu za naknadu štete protiv Republike Srbije u ime 25 članova porodica 16 Bošnjaka iz Sjeverina koje su 22. oktobra 1992. godine, pripadnici Vojske Republike Srpske (VRS) oteli u selu Mioče (BiH), a zatim likvidirali.

Kritičnog dana, neki stanovnici Sjeverina su krenuli na posao ili zbog drugih obaveza u Priboj, redovnom autobuskom linijom. U selu Mioče, na teritoriji BiH, kuda vodi put za Priboj, autobus je zasutavljen od strane grupe vojnika Vojske Republike Srpske, na čelu sa Milanom Lukićem. Nakon legitimisanja, iz autobusa su izveli 16 Bošnjaka. Potom su ih kamionom prevezli u Višegrad (BiH) u hotel *Vilina Vlas*, gde su ih brutalno zlostavljali, a nakon toga odveli na obalu reke Drine, gde su ih sve streljali. Tela ubijenih ni do danas nisu pronađena

Pravna i moralna odgovornost Republike Srbije proističe iz činjenice da je od početka ratnih sukoba

u BiH, finansirala i snabdevala oružjem Vojsku Republike Srpske, o čemu su izvedeni brojni dokazi na suđenju Slobodanu Miloševiću pred Haškim tribunalom. Pored toga, državni organi nisu preduzeli ni jednu meru kako bi osigurale bezbednost građana koji su zbog svoje nacionalne pripadnosti bili ugroženi pri svakom prelasku na teritoriju države u kojoj traju neprijateljstva među etničkim grupama.

Tortura nad Bošnjacima

Tokom oružanog sukoba u BiH, pripadnici MUP-a Srbije su na teritoriji Sandžaka stalno pretresali kuće Bošnjaka u potrazi za naoružanjem. Iako u većini slučajeva nisu pronašli, policajci su Bošnjake lišavali slobode. U policijskim stanicama su ih batinali u cilju iznuđivanja priznanja da poseduju naoružanje ili da učestvuju u "aktivnostima protiv države". Iako su ovi slučajevi prijavljeni nadležnim organima, u većini njih nikada nije sprovedena ozbiljna istraga, niti disciplinski postupak. Šta više, većina policajaca koji su, prema podacima FHP, učestvovali u batinjanju sandžačkih Bošnjaka i danas rade u MUP-u Srbije.

FHP je pokrenuo postupke za naknadu štete u ime osam Bošnjaka koje su u vreme oružanih sukoba u BiH pripadnici MUP-a Srbije hapsili i mučili.

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

FHP će 14. decembra 2007. godine organizovati jednodnevnu konferenciju posvećenu reparacijama žrtvama kršenja ljudskih prava. Na konferenciji će međunarodni i domaći eksperti govoriti o svim aspektima reparacija, iskustvima drugih post-konfliktnih društava koja su nakon perioda masovnih kršenja ljudskih prava obeštetele žrtve i ulozi nevladinih organizacija u donošenju programa reparacija.

Za dodatne informacije kontaktirajte koordinatorku projekta: Sandru Orlović,
tel: + 381 11 3444 314,
email: humanrights@hlc-rdc.org

